

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

12 päivänä marraskuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen — Henkinen omaisuus — Tekijänoikeus ja lähioikeudet — Direktiivi 2001/91/EY — Kappaleen valmistamista koskeva yksinoikeus — Poikkeukset ja rajoitukset — 5 artiklan 2 kohdan a ja b alakohta — Valokopiointia koskeva poikkeus — Yksityistä kopiointia koskeva poikkeus — Vaatimus soveltaa poikkeuksia johdonmukaisesti — Käsite ”sopiva hyvitys” — Korvauksen periminen sopivan hyvityksen nojalla monitoimitulostimista — Suhteellinen korvaus — Kiinteämääräinen korvaus — Kiinteämääräisen korvauksen ja suhteellisen korvauksen yhdistäminen — Laskentamenetelmä — Sopivan hyvityksen saajat — Tekijät ja kustantajat — Nuottilehdet

Asiassa C-572/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Cour d’appel de Bruxelles (Brysselin ylioikeus, Belgia) on esittänyt 23.10.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 8.11.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Hewlett-Packard Belgium SPRL

vastaaan

Reprobel SCRL,

Epson Europe BV:n

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: kolmannen jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen, joka hoitaa neljännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J. Malenovský (esittelevä tuomari), M. Safjan, A. Prechal ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.1.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Hewlett-Packard Belgium SPRL, edustajanaan avocat T. van Innis,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

- Reprobel SCRL, edustajinaan avocat A. Berenboom, avocat J.-F. Puyraimond, avocat P. Callens, avocat D. De Marez ja avocat T. Baumé,
- Epson Europe BV, edustajinaan avocat B. Van Asbroeck, E. Cottenie ja avocat J. Debussche,
- Belgian hallitus, asiamiehinään J.-C. Halleux ja T. Materne, avustajanaan avocat F. de Visscher,
- Tšekin hallitus, asiamiehenään M. Smolek,
- Irlanti, asiamiehinään E. Creedon, E. McPhillips ja A. Joyce, avustajanaan J. Bridgman, BL,
- Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,
- Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,
- Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes ja T. Rendas,
- Suomen hallitus, asiamiehenään H. Leppo,
- Euroopan komissio, asiamiehinään J. Hottiaux ja J. Samnadda,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.6.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10) 5 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Hewlett-Packard Belgium SPRL (jäljempänä Hewlett-Packard) ja Reprobel SCRL (jäljempänä Reprobel) ja jossa on kyse korvauksista, joita Reprobel vaatii Hewlett-Packardilta sopivana hyvityksenä kappaleenvalmistusoikeutta koskevien poikkeusten nojalla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 31, 32, 35 ja 37 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:
”(31) Eri oikeudenhaltijaryhmien välisten samoin kuin eri oikeudenhaltijaryhmien ja suojatun aineiston käyttäjien välisten oikeuksien ja etujen oikeudenmukainen tasapaino on turvattava. Jäsenvaltioissa säädettyjä nykyisiä poikkeuksia ja rajoituksia näihin oikeuksiin on arvioitava uudelleen uuden sähköisen ympäristön kannalta. Tiettyjä yksinoikeustoimia koskevien poikkeusten ja rajoitusten nykyisillä eroilla on välitön kielteinen vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla. Nämä erot saattavat tulla näkyvämmiksi rajojen ylitse tapahtuvan teosten hyödyntämisen ja rajat ylittävien toimien edelleen lisääntyessä. Sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi nämä poikkeukset ja rajoitukset

olisi määriteltävä yhdenmukaisemmin. Yhdenmukaistamisen asteen olisi perustuttava vaikutukseen, joka poikkeuksilla ja rajoituksilla on sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan.

- (32) Tässä direktiivissä annetaan tyhjentävä luettelo poikkeuksista ja rajoituksista kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen ja yleisölle välittämistä koskevaan oikeuteen. Eräät poikkeukset ja rajoitukset koskevat vain kappaleen valmistamista koskevaa oikeutta. Tässä luettelossa otetaan aiheellisella tavalla huomioon jäsenvaltioiden erilaiset oikeudelliset perinteet samalla kun pyritään varmistamaan sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta. Jäsenvaltioiden olisi sovellettava näitä poikkeuksia ja rajoituksia yhdenmukaisella tavalla ja tilannetta olisi arvioitava uudelleen tarkasteltaessa sitä tulevaa lainsäädäntöä, jolla tämä direktiivi pannaan täytäntöön.

--

- (35) Tietyissä poikkeus- tai rajoitustapauksissa oikeudenhaltijoiden olisi saatava sopiva hyvitys suojattujen teostensa tai muun aineistonsa käytön korvaamiseksi heille riittävällä tavalla. Tällaisen sopivan hyvityksen muotoa, yksityiskohtaisia järjestelyjä ja mahdollista tasoa määritettäessä olisi otettava huomioon kunkin tapauksen erityisolosuhteet. Näitä olosuhteita arvioitaessa käyttökelpoinen peruste voi olla kyseisestä toimesta oikeudenhaltijoille mahdollisesti aiheutuva haitta. Mikäli oikeudenhaltijat ovat jo saaneet maksun jossakin muussa muodossa, esimerkiksi osana lisenssimaksua, mitään erityistä tai erillistä maksua ei voida edellyttää. Sopivan hyvityksen tason määrittämisessä olisi otettava täysin huomioon, missä määrin direktiivissä tarkoitettuja teknisiä suojaustoimenpiteitä on käytetty. Tietyissä tilanteissa, joissa oikeudenhaltijalle koitua haitta on vähäinen, ei velvoitetta maksun suorittamiseen voi syntyä.

--

- (37) Nykyiset kansalliset [valo]kopiointia sääntelevät järjestelmät, sikäli kuin niitä on, eivät muodosta merkittäviä esteitä sisämarkkinoille. Jäsenvaltioille olisi sallittava [valo]kopiointia koskevan poikkeuksen tai rajoituksen säätäminen.”

4 Direktiivin 2001/29 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

- a) tekijöillä teostensa osalta;
- b) esittäjillä esitystensä tallenteiden osalta;
- c) äänitetuottajilla äänitteidensä osalta;
- d) elokuvien ensimmäisten tallenteiden tuottajilla elokuviensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden osalta; ja
- e) yleisradio-organisaatioilla lähetystensä tallenteiden osalta riippumatta siitä, onko kyseessä lähetysten langallinen vai langaton siirto, tai siirto kaapelin tai satelliitin välityksellä.”

5 Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista 2 artiklassa säädettyyn kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen seuraavissa tapauksissa:

- a) kun kyseessä ovat paperilla tai samankaltaisella alustalla olevat kappaleet, jotka on tehty käyttämällä mitä tahansa valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset, lukuun ottamatta nuottilehtien kopioita, ja edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen;
- b) kun kyseessä ovat luonnollisten henkilöiden mille tahansa välineelle valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen, jonka osalta otetaan huomioon 6 artiklassa tarkoitettujen teknisten toimenpiteiden soveltaminen kyseiseen teokseen tai aineistoon taikka niiden soveltamatta jättäminen;

– –”

6 Mainitun direktiivin 5 artiklan 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohdan mukaisia poikkeuksia ja rajoituksia sovelletaan vain tietyissä erityistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.”

Belgian oikeus

7 Belgian tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevan lain (loi relative au droit d’auteur et aux droits voisins; Moniteur belge 27.7.1994, s. 19297), joka annettiin 30.6.1994, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä LDA), 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kirjallisen tai taiteellisen teoksen tekijällä on yksinoikeus valmistaa siitä kappaleita tai sallia kappaleiden valmistaminen riippumatta siitä, mitä tekotapaa käyttäen ja missä muodossa (suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, kokonaan tai osittain) kappaleet valmistetaan.

– –”

8 LDA:n 22 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos teos on laillisesti julkaistu, tekijä ei voi kieltää

– –

4° kappaleiden valmistamista kokonaisista lehtiartikkeleista tai taideteoksista tai niiden osista taikka kappaleiden valmistamista muiden graafiselle tai analogiselle välineelle tallennettujen teosten pienistä osista, kun tämä kappaleiden valmistaminen tehdään puhtaasti yksityiskäyttöön eikä siitä aiheudu haittaa teoksen tavanomaiselle hyödyntämiselle;

4° biskappaleiden valmistamista kokonaisista lehtiartikkeleista tai taideteoksista tai niiden osista taikka kappaleiden valmistamista muiden graafiselle tai analogiselle välineelle tallennettujen teosten pienistä osista, kun tämä kappaleiden valmistaminen tehdään opetuksen tai tieteellisen tutkimuksen havainnollistamiseen, siltä osin kuin se on perusteltua voittoa tavoittelemattomassa tarkoituksessa eikä siitä aiheudu haittaa teoksen tavanomaiselle hyödyntämiselle; – –

5° kappaleiden valmistamista audiovisuaalisista ja ääniteoksista kotona ja ainoastaan kotikäyttöön.”

9 LDA:n 59–61 §:ssä säädetään seuraavaa:

”59 §

Graafiselle tai analogiselle välineelle tallennettujen teosten tekijöillä ja kustantajilla on oikeus korvaukseen, kun näistä teoksista valmistetaan kappaleita, myös silloin kun kappaleita valmistetaan 22 §:n 1 momentin 4 ja 4 bis kohdassa – – vahvistetuin edellytyksin.

Korvauksen maksaa suojattujen teosten kopioimisen mahdollistavien laitteiden valmistaja, maahantuojaja tai yhteisöhanhinnan ostaja, kun nämä laitteet saatetaan markkinoille Belgiassa.

60 §

Lisäksi luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka valmistavat kappaleita teoksista, tai mahdollisesti ensin mainittujen sijasta ne henkilöt, jotka asettavat kopiokoneen muiden saataville maksua vastaan tai ilmaiseksi, maksavat suhteellisen korvauksen, joka määritetään valmistettujen kappaleiden määrän mukaan.

61 §

Edellä 59 ja 60 §:ssä tarkoitettujen korvausten määrä vahvistetaan kuninkaan asetuksella, josta päätetään ministerineuvostossa. Edellä 60 §:ssä tarkoitettua korvausta voidaan mukauttaa alakohtaisesti.

Asetuksessa vahvistetaan korvausten perimistä, jakamista ja valvontaa koskevat yksityiskohtaiset säännöt sekä maksuajankohta.

Jollei kansainvälisissä sopimuksissa toisin määrätä, 59 ja 60 §:ssä säädettyinä korvauksina perityt summat jaetaan tasan tekijöiden ja kustantajien kesken.

Kuningas voi määräämiensä edellytysten ja menettelytapojen mukaisesti antaa kaikkia oikeuksia hallinnoivia yhtiöitä edustavalle yhtiölle tehtäväksi periä ja jakaa maksettavat korvaukset.”

10 Tekijöille ja kustantajille yksityis- tai opetuskäyttöön tarkoitetuista graafiselle tai analogiselle välineelle tallennetuista teoksista valmistetuista kappaleista maksettavista korvauksista 30.10.1997 annetun kuninkaan asetuksen (arrêté royal du 30 octobre 1997 relatif à la rémunération des auteurs et des éditeurs pour la copie dans un but privé ou didactique des œuvres fixées sur un support graphique ou analogue, jäljempänä kuninkaan asetus) 2, 4, 8 ja 9 §:ssä vahvistetaan LDA:n 59 ja 60 §:ssä tarkoitettujen kiinteämääräisten ja suhteellisten korvausten määrät. Näissä pykälissä säädetään seuraavaa:

”2 §

1er Kopiokoneisiin sovellettava laitekohtainen kiinteämääräinen korvaus on

1° [5,01] euroa kopiokoneista, joilla toteutetaan alle 6 kopiota minuutissa

2° [18,39] euroa kopiokoneista, joilla toteutetaan 6–9 kopiota minuutissa

3° [60,19] euroa kopiokoneista, joilla toteutetaan 10–19 kopiota minuutissa

4° [195,60] euroa kopiokoneista, joilla toteutetaan 20–39 kopiota minuutissa

- 5° [324,33] euroa kopiokoneista, joilla toteutetaan 40–59 kopiota minuutissa
- 6° [810,33] euroa kopiokoneista, joilla toteutetaan 60–89 kopiota minuutissa
- 7° [1 838,98] euroa kopiokoneista, joilla toteutetaan yli 89 kopiota minuutissa.

Kiinteämääräisen korvauksen määrän vahvistamiseksi otetaan huomioon laitteen nopeus mustavalkokopioiden tuottamisessa, ja tämä koskee myös laitteita, joilla voidaan valmistaa värikopioita.

2. Monistuskoneisiin ja offsetpainokoneisiin sovellettava laitekohtainen kiinteämääräinen korvaus on

- 1° [324,33] euroa monistuskoneista
- 2° [810,33] euroa offsetpainokoneista.

--

4 §

Laitteista, joissa on useita toimintoja, jotka vastaavat 2 ja 3 §:ssä tarkoitettujen laitteiden toimintoja, maksettavan kiinteämääräisen korvauksen määrä on korkein niistä summista, joita tarkoitetaan 2 ja 3 §:ssä ja joita voidaan soveltaa laitteisiin, joissa on useita toimintoja.

--

8 §

Jos maksuvelvollinen ei osallistu korvauksen perimiseen 10–12 §:ssä tarkoitetulla tavalla, suhteellinen korvaus on

- 1° [0,0334] euroa jokaiselta suojatusta teoksesta valmistetulta kappaleelta
- 2° [0,0251] euroa jokaiselta suojatusta teoksesta valmistetulta kappaleelta, joka valmistetaan laitteilla, joita käytetään opetuslaitoksissa tai yleisölle avoimissa kirjastoissa.

Rahamäärät, joihin viitataan 1 momentissa, kerrotaan kahdella, kun kyseessä on suojatusta värillisestä teoksesta valmistettu värillinen kappale.

9 §

Jos maksuvelvollinen on osallistunut oikeuksia hallinnoivan yhtiön suhteellisen korvauksen perimiseen, tämä korvaus on

- 1° [0,0201] euroa jokaiselta suojatusta teoksesta valmistetulta kappaleelta
- 2° [0,0151] euroa jokaiselta suojatusta teoksesta valmistetulta kappaleelta, joka valmistetaan laitteilla, joita käytetään opetuslaitoksissa tai yleisölle avoimissa kirjastoissa.

Rahamäärät, joihin viitataan 1 momentissa, kerrotaan kahdella, kun kyseessä on suojatusta värillisestä teoksesta valmistettu värillinen kappale.”

- 11 Kuninkaan asetuksen 8 ja 9 §:ssä tarkoitettu korvauksen perimiseen osallistuminen määritellään sen 10–12 §:ssä. Sen 10 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Maksuvelvollisen katsotaan osallistuneen suhteellisen korvauksen perimiseen, jos tämä on

- 1° toimittanut oikeuksia hallinnoivalle yhtiölle edellä 3 osastossa vahvistettujen säännösten mukaisen ilmoituksen kyseiseltä ajanjaksolta
- 2° maksanut ilmoituksensa yhteydessä oikeuksia hallinnoivalle yhtiölle ennakkomaksuna suhteellisen korvauksen, joka vastaa suojatuista teoksista valmistettujen kappaleiden ilmoitettua lukumäärää kerrottuna edellä 9 §:ssä tarkoitettulla maksutaulukon mukaisella maksulla, ja
- 3° a) yhteisestä sopimuksesta toimittanut oikeuksia hallinnoivalle yhtiölle arvionsa suojatuista teoksista kyseisenä ajanjaksona valmistettujen kappaleiden lukumäärästä 200 työpäivän kuluessa siitä, kun oikeuksia hallinnoiva yhtiö on vastaanottanut ilmoituksen, tai
b) toimittanut 14 §:ssä tarkoitetun asiantuntijalausunnan laatimiseen tarvittavat tiedot sikäli kuin oikeuksia hallinnoiva yhtiö on kyseisen pykälän mukaisesti pyytänyt tällaista lausuntoa.”

- 12 Kuninkaan asetuksen 26 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1er. Viimeistään tämän asetuksen voimaantuloa seuraavan toisen vuoden lopussa ja sen jälkeen joka viides vuosi oikeuksia hallinnoiva yhtiö teettää itsenäisellä laitoksella tutkimuksen yksityis- tai opetuskäyttöön tarkoitetuista graafiselle tai analogiselle välineelle tallennetuista teoksista Belgiassa valmistetuista kappaleista.

2. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on erityisesti määrittää:

- 1° käytettyjen laitteiden lukumäärä ja niiden jakautuminen toiminta-aloittain
- 2° näillä laitteilla valmistettujen kappaleiden määrä ja tämän määrän jakautuminen toiminta-aloittain
- 3° näillä laitteilla tehtyjen graafiselle tai analogiselle välineelle tallennettujen suojattujen teosten kappaleiden määrä ja tämän määrän jakautuminen toiminta-aloittain
- 4° suojattujen teosten kappaleiden määrän jakautuminen graafiselle tai analogiselle välineelle tallennettujen suojattujen teosten eri ryhmiin
- 5° maksuvelvollisten yksityis- tai opetuskäyttöön tarkoitettujen graafiselle tai analogiselle välineelle tallennettujen teosten kappaleiden valmistukseen varaama budjetti sekä maksuvelvollisten valokopioinnista maksettavia korvauksia varten varaama budjetti.

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 13 Hewlett-Packard on yhtiö, joka maahantuo Belgiaan ammatti- ja kotikäyttöön tarkoitettuja kopiokoneita, muun muassa ”monitoimitulostimia”, joiden pääasiallinen toiminto on asiakirjojen tulostaminen, jolloin tulostusnopeus vaihtelee valitun tulostuslaadun mukaan.
- 14 Repobel on hallinnointiyhtiö, jonka tehtävänä on periä ja maksaa edelleen sopivaa hyvitystä vastaavia korvauksia valokopiointia koskevan poikkeuksen nojalla.

- 15 Repobel ilmoitti 16.8.2004 Hewlett-Packardille faksitse, että tämän monitoimitulostimien myytäväksi asettamisen pitäisi johtaa lähtökohtaisesti 49,20 euron maksuun jokaisesta tulostimesta.
- 16 Koska Hewlett-Packardin ja Repobelin välillä järjestettyjen kokousten ja asiasta käydyn kirjeenvaihdon aikana ei päästy sopimukseen monitoimitulostimiin sovellettavasta maksusta, Hewlett-Packard haastoi Repobelin Tribunal de première instance de Bruxellesiin (Brysselin alioikeus) 8.3.2010 päivätyllä haasteella. Se vaati kyseistä tuomioistuinta toteamaan ensiksi, ettei sen myytäväksi asettamista tulostimista ole maksettava minkäänlaista korvausta, ja toissijaisesti, että sen maksamat korvaukset muodostavat Belgian lainsäädännössä, sellaisena kuin sitä tulkitaan direktiivin 2001/29 perusteella, tarkoitetun sopivan hyvityksen. Lisäksi se vaati, että Repobel veloitetaan 10 miljoonan euron sakon uhalla teettämään vuoden kuluessa kuninkaan asetuksen 26 §:ssä tarkoitettu tutkimus, jossa esitetään muun muassa tiedot riidanalaisten tulostimien lukumäärästä ja niiden tosiasiallisesta käytöstä kappaleiden valmistamiseen suojatuista teoksista ja jossa tätä tosiasiallista käyttöä verrataan muiden kappaleiden valmistamiseen suojatuista teoksista soveltuvien laitteiden tosiasialliseen käyttöön.
- 17 Repobel haastoi 11.3.2010 Hewlett-Packardin tähän samaan tuomioistuimeen, jotta Hewlett-Packard tuomittaisiin maksamaan sille yhden euron korvaus ennakkona niistä hyvityksistä, jotka sen mukaan oli maksettava kuninkaan asetuksen mukaan.
- 18 Tribunal de première instance de Bruxelles (Brysselin alioikeus) päätti yhdistää nämä kaksi menettelyä.
- 19 Tribunal de première instance de Bruxelles (Brysselin alioikeus) totesi 16.11.2012 antamassaan tuomiossa, että LDA:n 59 §:n 1 momentti ja 61 §:n 3 momentti eivät ole yhteensoveltuvia unionin oikeuden kanssa.
- 20 Hewlett-Packard ja Repobel valittivat tästä tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.
- 21 Cour d'appel de Bruxelles (Brysselin ylioikeus) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- "1) Onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa olevaa sopivan hyvityksen käsitettä tulkittava eri tavoin sen mukaan, valmistako kuka hyvänsä käyttäjä kappaleet paperille tai samankaltaiselle alustalle käyttämällä mitä tahansa valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset, vai onko kyseessä luonnollisten henkilöiden valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen? Jos tähän kysymyksen vastataan myöntävästi, mihin perusteisiin tällaisen erilaisen tulkinnan on perustuttava?
- 2) Onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohtaa ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että niiden perusteella jäsenvaltiot saavat vahvistaa oikeudenhaltijoille maksettavan sopivan hyvityksen
- a) kiinteämääräiseksi korvaukseksi, jonka laitteiden, joiden avulla suojatuista teoksista voidaan valmistaa kappaleita, valmistaja, maahantuoja tai yhteisö-hankinnan ostaja maksaa siinä yhteydessä, kun nämä laitteet saatetaan vaihdantaa jäsenvaltion alueella, ja jonka määrä lasketaan vain sen mukaan, millä nopeudella kopiokone pystyy valmistamaan kappaleita minuutissa, ilman muuta yhteyttä oikeudenhaltijoille mahdollisesti aiheutuneeseen haittaan, ja
- b) suhteelliseksi korvaukseksi, joka määritetään vain valmistettujen kappaleiden lukumäärällä kerrotun kappalehinnan avulla ja joka vaihtelee sen mukaan, onko maksuvelvollinen osallistunut tämän sellaisen korvauksen perimiseen vai ei, jonka maksamiseen ovat velvollisia

luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka valmistavat teoksista kappaleita, tai mahdollisesti ensin mainittujen sijasta ne henkilöt, jotka asettavat kopiokoneen muiden käytettäväksi joko vastiketta vastaan tai vastikkeetta?

Jos tähän kysymykseen vastataan kieltävästi, mitä merkityksellisiä ja johdonmukaisia perusteita jäsenvaltioiden on noudatettava, jotta hyvitystä voidaan pitää sopivana ja jotta asianomaisten henkilöiden välille muodostuu oikeudenmukainen tasapaino unionin oikeuden mukaisesti?

- 3) Onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohtaa ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että niiden perusteella jäsenvaltiot saavat myöntää puolet oikeudenhaltijoille kuuluvasta sopivasta hyvityksestä tekijöiden luomien teosten kustantajille ilman, että kustantajille asetetaan minkäänlaista velvollisuutta tarjota tekijöille mahdollisuus hyötyä edes epäsuorasti osasta hyvitystä, joka niiltä jää saamatta?
- 4) Onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohtaa ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että niiden perusteella jäsenvaltiot saavat ottaa käyttöön oikeudenhaltijoille kuuluvan sopivan hyvityksen perimiseksi sellaisen eriytymättömän järjestelmän, johon kuuluu kiinteämääräinen korvaus ja jokaisesta valmistetusta kappaleesta maksettava korvaus ja jolla katetaan epäsuorasti mutta varmasti ja osittain nuottilehtien kopioiminen ja laitton kappaleen valmistaminen?”
- 22 Cour d’appel de Bruxelles (Brysselin ylioikeus) hyväksyi 7.2.2014 antamallaan välipäätöksellä Epon Europe BV:n väliintulijaksi pääasiassa.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

- 23 Repobel ja Belgian hallitus riitauttavat direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan tulkintaa koskevien kysymysten tutkittavaksi ottamisen sillä perusteella, ettei kyseinen tulkinta liity pääasian kohteeseen.
- 24 Tästä on todettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklan mukaisessa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Kun siis kansallisten tuomioistuinten esittämät kysymykset koskevat unionin oikeussäännön tulkintaa, unionin tuomioistuin on lähtökohtaisesti velvollinen ratkaisemaan ne (tuomio Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 21 kohta).
- 25 Koska olettamana on, että unionin oikeuteen liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta, unionin tuomioistuin voi siis jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio Blanco Pérez ja Chao Gómez, C-570/07 ja C-571/07, EU:C:2010:300, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 26 Näin ei ole nyt käsiteltävässä asiassa. Pyydetty tulkinta koskee nimittäin unionin oikeutta, ja siltä osin kuin pääasiassa kyseessä olevaa kohtuullista korvausta sovelletaan muun muassa luonnollisiin henkilöihin, jotka valmistavat yksityiseen käyttöön kappaleita, joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, ei ole ilmeistä, ettei direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdasta pyydetyllä tulkinnalla ei olisi mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai että se olisi luonteeltaan hypoteettinen.
- 27 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisukysymykset voidaan tutkia.

Ensimmäinen kysymys

- 28 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan tulkittava siten, että niissä olevan ilmaisun ”sopiva hyvitys” osalta on tehtävä ero sen mukaan, valmistako kuka hyvänsä käyttäjä kappaleet paperille tai samankaltaiselle alustalle käyttämällä mitä tahansa valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset, vai onko kyseessä luonnollisten henkilöiden valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen.
- 29 Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen, kun kyseessä ovat paperilla tai samankaltaisella alustalla olevat kappaleet, jotka on tehty käyttämällä mitä tahansa valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset, lukuun ottamatta nuottilehtien kopioita, ja edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen (jäljempänä valokopiointia koskeva poikkeus).
- 30 Koska direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa ei täsmennetä käyttäjiä, joita varten siinä säädetty valokopiointia koskeva poikkeus on tarkoitettu, eikä tässä säännöksessä tarkoitettua kappaleen valmistamisen käyttötarkoitusta tai sitä, onko se luonteeltaan yksityistä vai ei, tällaisen poikkeuksen on ymmärrettävä koskevan kaikkia käyttäjäryhmiä mukaan lukien luonnolliset henkilöt ja riippumatta valmistettujen kappaleiden käyttötarkoituksesta, mukaan lukien ne kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen.
- 31 Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat säätää tällaisista poikkeuksista tai rajoituksista, kun on kyse luonnollisten henkilöiden mille tahansa välineelle valmistamista kappaleista, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen (jäljempänä yksityistä kopiointia koskeva poikkeus).
- 32 Koska tässä säännöksessä säädetään nimenomaisesti, että kappaleet, joihin siinä viitataan, on tehty ”mille tahansa välineelle”, sen on ymmärrettävä koskevan myös niitä kappaleita, jotka on tehty paperille tai samankaltaiselle alustalle. Koska mainitussa säännöksessä ei lisäksi tarkenneta kyseessä olevaa kappaleenvalmistustekniikkaa, se on ymmärrettävä siten, ettei sen soveltamisalan ulkopuolelle suljeta kappaleita, jotka on tehty käyttämällä mitä tahansa valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset.
- 33 Tästä johtuu, että säännöksen, jossa säädetään valokopiointia koskevasta poikkeuksesta, ja säännöksen, jossa säädetään yksityistä kopiointia koskevasta poikkeuksesta, soveltamisalat ovat osittain päällekkäiset.
- 34 Konkreettisemmin on niin, että luonnollisten henkilöiden valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, voivat kuulua sekä valokopiointia koskevan poikkeuksen että yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen

alaan, mutta muiden käyttäjien kuin luonnollisten henkilöiden valmistamat sekä luonnollisten henkilöiden kaupallista käyttöä tai muuta kuin yksityistä käyttöä varten valmistamat kappaleet kuuluvat pelkästään valokopiointia koskevan poikkeuksen alaan.

- 35 Termistä ”sopiva hyvitys” on todettava aluksi, että unionin tuomioistuin on jo todennut, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopivan hyvityksen käsite on itsenäinen unionin oikeuden käsite, jota on tulkittava yhdenmukaisella tavalla kaikissa jäsenvaltioissa, jotka ovat ottaneet käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen (tuomio Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 37 kohta).
- 36 Unionin tuomioistuin on myös todennut, että sopiva hyvitys on välttämättä laskettava suojattujen teosten tekijöille aiheutuvan vahingon kriteerin perusteella. Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 ja 38 perustelukappaleesta nimittäin johtuu, että sopivan hyvityksen käsite ja taso liittyvät vahinkoon, joka suojatun teoksen tekijälle aiheutuu ilman hänen lupaansa tapahtuvasta kappaleiden valmistamisesta. Tästä näkökulmasta sopiva hyvitys on katsottava tekijälle aiheutuneen vahingon vastineeksi (ks. vastaavasti tuomio Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 40 ja 42 kohta).
- 37 Asia, jossa annettiin tuomio Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620), koskee tosin erityisesti direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdtaa. Unionin tuomioistuin kuitenkin tulkitsi kyseisessä tuomiossa sopivan hyvityksen käsitettä nojautuen muun muassa direktiivin johdanto-osan 35 perustelukappaleesta johdettuihin perusteisiin, jotka pätevät kaikkiin sen 5 artiklassa säädettyihin poikkeuksiin, joiden nojalla sopivaa hyvitystä vaaditaan. Mainitussa tuomiossa esitetty oikeuskäytäntö, sellaisena kuin se on mainittu edellä 36 kohdassa, on näin ollen myös katsottava soveltuvin osin merkitykselliseksi mainitun direktiivin 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan tulkinnalle (ks. vastaavasti tuomio VG Wort ym., C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 73 ja 77 kohta).
- 38 Tätä päätelmää tukee peruste, joka on johdettu jäsenvaltioilla olevasta poikkeusten soveltamisen johdonmukaisuusvaatimuksesta, joka sitoo niitä direktiivin 2001/29 johdanto-osan 32 perustelukappaleen mukaisesti.
- 39 Johdonmukaisuutta näiden osittain päällekkäisten poikkeusten täytäntöönpanossa ei nimittäin voitaisi varmistaa, jos jäsenvaltiot voisivat vapaasti määrittää tavan vahvistaa sopiva hyvitys samoissa olosuhteissa valmistetuista kappaleista pelkästään sen seikan nojalla, että ne ovat valinneet säätää joko jommastakummasta näistä poikkeuksista tai samanaikaisesti tai peräkkäin niistä molemmista.
- 40 Näiden seikkojen pohjalta on tarkasteltava, onko sopivan hyvityksen osalta tehtävä ero valokopiointia koskevan poikkeuksen soveltamisessa luonnollisten henkilöiden yksityiseen käyttöön valmistamien kappaleiden, joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, ja muiden käyttäjien valmistamien ja/tai muuta käyttötarkoitusta varten valmistettujen kappaleiden välillä.
- 41 Kun tältä osin otetaan huomioon edellä 36 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, sellaista tilannetta, jossa luonnollinen henkilö on valokopiointia koskevan poikkeuksen nojalla valmistanut kappaleet yksityiseen käyttöön eikä niiden käyttötarkoitus ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, ei voida sopivan hyvityksen osalta rinnastaa sellaiseen tilanteeseen, jossa muut käyttäjät kuin luonnolliset henkilöt ovat valokopiointia koskevan poikkeuksen nojalla valmistaneet kappaleet tai luonnolliset henkilöt ovat valmistaneet ne saman poikkeuksen nojalla välittömästi tai välillisesti kaupallista käyttöä tai muuta kuin yksityistä käyttöä varten, koska oikeudenhaltijoille näissä tilanteissa aiheutuvat vahingot eivät lähtökohtaisesti ole samat.
- 42 Näin ollen valokopiointia koskevassa poikkeuksessa on tehtävä sopivan hyvityksen osalta ero yhtäältä luonnollisten henkilöiden valmistamien kappaleiden, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, ja toisaalta luonnollisten henkilöiden välillisesti tai välittömästi kaupalliseen käyttöön tai muuhun kuin yksityiseen käyttöön valmistamien kappaleiden sekä muiden käyttäjäryhmien valmistamien kappaleiden välillä.

43 Edellä esitetyillä perusteilla ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohtaa ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että niissä olevan ilmaisun ”sopiva hyvitys” osalta on tehtävä ero sen mukaan, valmistako kuka hyvänsä käyttäjä kappaleet paperille tai samankaltaiselle alustalle käyttämällä mitä tahansa valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset, vai onko kyseessä luonnollisten henkilöiden valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen.

Kolmas kysymys

44 Kolmannella kysymyksellään, jota on tarkasteltava toiseksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, ovatko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan jäsenvaltiot saavat myöntää osan oikeudenhaltijoille kuuluvasta sopivasta hyvityksestä tekijöiden luomien teosten kustantajille ilman, että kustantajille asetetaan minkäänlaista velvollisuutta tarjota tekijöille mahdollisuus hyötyä edes epäsuorasti osasta hyvitystä, joka niiltä jää saamatta.

45 Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen käyttämästä kysymyksen muotoilusta ilmenee, että sen kysymyksessä viitataan tilanteeseen, jossa kustantajille maksettu hyvitys vastaavasti vähentää kappaleiden valmistusoikeuden haltijoille direktiivin 2001/29 nojalla yleensä kuuluvaa hyvitystä.

46 Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden mahdollisuus säätää näissä säännöksissä tarkoitetuista poikkeuksista edellyttää näiden valtioiden velvollisuutta varmistaa kappaleenvalmistusoikeuksien haltijoille sopivan hyvityksen saaminen.

47 Kustantajat eivät kuitenkaan ole kappaleenvalmistusoikeuksien haltijoiden joukossa, kuten direktiivin 2001/29 2 artiklassa säädetään.

48 Näin ollen yhtäältä valokopiointia koskevan poikkeuksen ja yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen nojalla maksettavan sopivan hyvityksen tarkoitus on, kuten edellä 36 kohdasta ilmenee, korvata oikeudenhaltijoille heidän teostensa kappaleiden valmistamisesta ilman heidän lupaansa aiheutunut vahinko, ja toisaalta kustantajat eivät ole direktiivin 2001/29 2 artiklassa tarkoitettuja yksinomaisen kappaleenvalmistusoikeuden haltijoita, koska viimeksi mainituille ei aiheudu minkäänlaista vahinkoa näissä kahdessa poikkeuksessa tarkoitettulla tavalla. Ne eivät siis voi saada hyvitystä mainittujen poikkeusten nojalla, kun tällaisen edun seurauksena olisi se, että kappaleenvalmistusoikeuden haltijoilta vietäisiin täysin tai osittain sopiva hyvitys, johon heillä on oikeus näiden samojen poikkeusten nojalla.

49 Edellä esitetystä johtuu, että kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ovat esteenä pääasiassa kyseisen kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan jäsenvaltio saa myöntää osan oikeudenhaltijoille kuuluvasta sopivasta hyvityksestä tekijöiden luomien teosten kustantajille ilman, että kustantajille asetetaan minkäänlaista velvollisuutta tarjota tekijöille mahdollisuus hyötyä edes epäsuorasti osasta hyvitystä, joka niiltä jää saamatta.

Neljäs kysymys

50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy neljännellä kysymyksellään, joka on käsiteltävä kolmanneksi, ovatko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla otetaan

käyttöön sopivan hyvityksen perimiseksi sellainen eriytymätön järjestelmä, jolla katetaan myös nuottilehtien kappaleiden valmistaminen ja oikeudenvastaisten kappaleiden valmistaminen laittomasta lähteestä.

- 51 Aluksi nuottilehtien osalta direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuodosta johtuu nimenomaisesti, että nuottilehdet on suljettu valokopiointia koskevan poikkeuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Niitä ei näin ollen voida ottaa huomioon laskettaessa sopivaa hyvitystä tämän poikkeuksen yhteydessä, myöskään siinä tapauksessa, että luonnollinen henkilö valmistaa nuottilehtien kappaleet yksityiseen käyttöön ja niiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen.
- 52 Kun otetaan huomioon tämän tuomion 34 kohdassa tehty toteamus, sama päätelmä on lähtökohtaisesti tehtävä yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen osalta. Mikäli sen osalta olisi toisin, jäsenvaltioiden yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen ja valokopiointia koskevan poikkeuksen soveltaminen yhdessä tai rinnakkain voisi olla epä johdonmukaista direktiivin 2001/29 johdanto-osan 32 perustelukappaleen viimeisessä virkkeessä tarkoitettua vaatimuksen vastaisesti.
- 53 Nimittäin siinä tapauksessa, että nuottilehtien kappaleiden valmistaminen olisi luvallista yhden näistä poikkeuksista yhteydessä ja kiellettyä toisen yhteydessä, oikeudellinen tilanne kyseisessä jäsenvaltiossa olisi ristiriitainen ja mahdollistaisi sen, että kieltä sallia nuottilehtien kappaleiden valmistaminen kierrettäisiin.
- 54 Näin ollen direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa mainittu nuottilehtien sulkeminen poikkeuksen ulkopuolelle pitää ymmärtää siten, ettei sen tarkoituksena ole pelkästään rajoittaa valokopiointia koskevan poikkeuksen laajuutta vaan myös perustaa tämäntyyppiselle suojatulle aineistolle erityinen järjestelmä, jossa lähtökohtaisesti kielletään kappaleiden valmistaminen aineistosta ilman oikeudenhaltijoiden lupaa.
- 55 Tästä johtuu, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ovat lähtökohtaisesti esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla otetaan käyttöön sopivan hyvityksen perimiseksi sellainen eriytymätön järjestelmä, jolla katetaan myös nuottilehtien kopiot.
- 56 Kun otetaan huomioon direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 perustelukappaleen viimeinen virke, ei kuitenkaan voida sulkea pois sitä, että tietyissä rajoitetuissa ja yksittäisissä tapauksissa yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen puitteissa tehty nuottilehtien luvaton kappaleiden valmistaminen voidaan, silloin kun tästä valmistamisesta oikeudenhaltijoille aiheutuva vahinko on vähäinen, katsoa yhteensoveltuvaksi tämän tuomion 54 kohdassa mainitun erityisen järjestelmän kanssa.
- 57 Unionin tuomioistuin on jo todennut oikeudenvastaisesti valmistetuista kappaleista, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta on tulkittava siten, ettei se kata tilannetta, jossa yksityisiä kopioita on tehty laittomasta lähteestä (tuomio ACI Adam ym., C-435/12, EU:C:2014:254, 41 kohta).
- 58 Unionin tuomioistuimen mukaan on nimittäin niin, että vaikka direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta pitää ymmärtää siten, että yksityistä kopiointia koskevalla poikkeuksella tekijänoikeuden haltijoita kielletään tosin vetoamasta yksinoikeuteensa sallia tai kieltää kappaleiden valmistaminen suhteessa henkilöihin, jotka tekevät yksityiskopioita niiden teoksista, kyseistä säännöstä ei kuitenkaan voida ymmärtää siten, että sen mukaan tekijänoikeuden haltijoiden olisi tuon nimenomaisesti säädetyn rajoituksen lisäksi siedettävä oikeuksiensa loukkauksia, jotka voivat liittyä yksityiskopioiden tekemiseen (ks. tuomio ACI Adam ym., C-435/12, EU:C:2014:254, 31 kohta).
- 59 Unionin tuomioistuin on todennut myös, että direktiivin 2001/29 johdanto-osan 22 perustelukappaleesta ilmenee, että pyrittäessä tukemaan kulttuurin levittämistä asianmukaisella tavalla on huolehdittava siitä, ettei tavoitetta toteuteta luopumalla oikeuksien tiukasta suojasta tai suvaitsemalla oikeudenvastaisesti tai laittomasti julkaistujen teosten laitonta levitystä (tuomio ACI

Adam ym., C-435/12, EU:C:2014:254, 36 kohta) ja että kansallista lainsäädäntöä, jossa ei tehdä eroa sen mukaan, onko lähde, josta kappale valmistetaan yksityiskäyttöön, laillinen vai laitton, sovellettaessa voidaan lisäksi loukata tiettyjä direktiivin 2001/29 5 artiklan 5 kohdassa vahvistettuja edellytyksiä (tuomio ACI Adam ym., C-435/12, EU:C:2014:254, 38 kohta).

- 60 Jos yhtäältä myönnetään, että tällaisia kappaleita voidaan valmistaa laittomasta lähteestä, tällä edistettäisiin oikeudenvastaisesti tai laittomasti julkaistujen teosten liikkuvuutta ja pienennettäisiin siis välttämättäkin suojattuihin teoksiin liittyvien laillisten myyntien tai muiden laillisten liiketoimien määrää tavalla, joka olisi ristiriidassa kyseisten teosten tavanomaisen hyödyntämisen kanssa (tuomio ACI Adam ym., C-435/12, EU:C:2014:254, 39 kohta).
- 61 Tämä voi toisaalta johtaa tämän tuomion edellisessä kohdassa esitetyn toteamuksen kannalta katsoen siihen, että tekijänoikeuden haltijoiden oikeutettuja etuja haitataan kohtuuttomasti (tuomio ACI Adam ym., C-435/12, EU:C:2014:254, 40 kohta).
- 62 Nämä perusteet, joihin unionin tuomioistuin on nojautunut yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen yhteydessä, ovat niiden luonteen vuoksi täysin sovellettavissa valokopiointia koskevaan poikkeukseen. Näin ollen tämän tuomion 58–61 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö on katsottava merkitykselliseksi tämän viimeisen poikkeuksen tulkinnassa.
- 63 Tällaista tulkintaa valokopiointia koskevasta poikkeuksesta tukee se seikka, että yksityistä kopiointia koskeva poikkeus koskee ”mille tahansa välineelle” tehtyjä kappaleita, olipa kyse paperista tai samankaltaisesta alustasta, käyttämällä mitä tahansa valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset. Jäsenvaltioiden suorittama näiden kahden poikkeuksen täytäntöönpano olisi vaarassa olla epäjohdonmukainen direktiivin 2001/29 johdanto-osan 32 perustelukappaleen viimeisestä virkkeestä johtuvan vaatimuksen vastaisesti, jos valokopiointia koskevan poikkeuksen pitäisi kattaa – toisin kuin yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen – oikeudenvastaisesti valmistetut kappaleet.
- 64 Neljänteen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ovat lähtökohtaisesti esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla otetaan käyttöön sopivan hyvityksen perimiseksi sellainen eriytymätön järjestelmä, jolla katetaan myös nuottilehtien kappaleiden valmistaminen, ja että ne ovat esteenä lainsäädännölle, jolla otetaan käyttöön sopivan hyvityksen perimiseksi sellainen eriytymätön järjestelmä, jolla katetaan myös oikeudenvastaisten kappaleiden valmistaminen laittomista lähteistä.

Toinen kysymys

- 65 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy toisella kysymyksellään, joka on käsiteltävä viimeiseksi, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa yhdistetään oikeudenhaltijoille maksettavan sopivan hyvityksen rahoittamiseksi kaksi korvausmuotoa, nimittäin yhtäältä kiinteämääräinen korvaus, jonka laitteiden, joiden avulla suojatuista teoksista voidaan valmistaa kappaleita, valmistaja, maahantuojaja tai yhteisöjohdon ostaja maksaa ennen kappaleiden valmistamista siinä yhteydessä, kun nämä laitteet saatetaan vaihdantaa jäsenvaltion alueella, ja jonka määrä lasketaan vain sen mukaan, millä nopeudella ne pystyvät valmistamaan kappaleita, ja toisaalta suhteellinen korvaus, joka peritään kappaleiden valmistamisen jälkeen ja joka määritetään vain valmistettujen kappaleiden lukumäärällä kerrotun kappalehinnan avulla ja joka vaihtelee sen mukaan, onko maksuvelvollinen osallistunut tämän sellaisen korvauksen perimiseen vai ei, jonka maksamiseen ovat lähtökohtaisesti velvollisia luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka valmistavat teoksista kappaleita.

- 66 Pääasiassa kyseessä oleva järjestelmä on yhdistetty korvausjärjestelmä, joka sisältää sopivan hyvityksen rahoittamiseksi korvauksen, joka vahvistetaan ennen kappaleiden valmistamista sen nopeuden perusteella, jolla laite teknisesti valmistaa kappaleita, ja korvauksen, joka vahvistetaan valmistuksen jälkeen kappaleiden määrän perusteella.
- 67 Ensimmäiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy ennakolta vahvistetusta korvauksesta muun muassa, onko maksiminopeus, jolla laite valmistaa kappaleita, merkityksellinen kriteeri vahvistettaessa korvausta, jonka suojattujen teosten kappaleiden valmistamisen mahdollistavien laitteiden valmistajan, maahantuojan tai yhteisöhankinnan ostajan on maksettava, kun nämä laitteet saatetaan vaihdantaan jäsenvaltiossa.
- 68 Tästä on aluksi muistettava, kuten edellä 36 ja 37 kohdassa on todettu, että yhtäältä sopivalla hyvityksellä pyritään korvaamaan tekijänoikeuden haltijoille asianmukaisesti se, että heidän suojatuista teoksistaan valmistetaan kappaleita ilman heidän lupaansa. Sen on näin ollen katsottava olevan korvaus oikeudenhaltijoille tällaisesta kappaleen valmistamisesta aiheutuneesta vahingosta. Toisaalta vahingon kriteeriä koskevaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä pitää soveltaa sekä yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen että valokopiointia koskevan poikkeuksen yhteydessä.
- 69 Tästä johtuu yhtäältä, että sopivan hyvityksen tarkoituksena on lähtökohtaisesti korvata todella valmistettujen kappaleiden vuoksi aiheutunut vahinko (jäljempänä todellista vahinkoa koskeva kriteeri), ja toisaalta, että henkilöiden, jotka ovat valmistaneet kappaleet, on pääsääntöisesti korvattava niiden valmistamiseen liittyvä vahinko maksamalla oikeudenhaltijalle suoritettava korvaus (ks. tuomio Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 45 kohta).
- 70 Unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut, että kun otetaan huomioon ne käytännön vaikeudet, joita liittyy käyttäjien yksilöintiin samoin kuin heidän velvoittamiseensa korvaamaan oikeudenhaltijoille aiheuttamansa vahinko, jäsenvaltiot voivat vahvistaa maksun, jota ei peritä kyseisiltä käyttäjiltä vaan henkilöiltä, joilla on hallinnassaan digitaaliseen kappaleenvalmistamiseen tarkoitettuja koneita, laitteita ja tarvikkeita ja jotka antavat tällä perusteella oikeudellisesti tai tosiasiallisesti näitä laitteita heidän käyttöönsä tai suorittavat heille kappaleenvalmistamispalvelun ja jotka voivat siirtää maksun kustannuksen käyttäjille (ks. vastaavasti tuomio Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 46 ja 48 kohta).
- 71 On niin, ettei tällaisen ennakkoon vahvistetun korvauksen määrää voida vahvistaa tosiasiallisen vahingon kriteerin nojalla, koska vahingon laajuutta ei tunneta sillä hetkellä, kun kyseiset laitteet saatetaan vaihdantaan jäsenvaltiossa. Tämän maksun pitää näin ollen välttämättä olla arvion pohjalta kiinteämääräinen.
- 72 Henkilöiden, joiden käyttöön tällaiset laitteet on asetettu, voidaan oikeutetusti olettaa käyttävän täysin hyväkseen sitä, että he saavat laitteet käyttöönsä, eli heidän oletetaan käyttävän kaikkia kyseisiin laitteisiin liittyviä toimintoja, mukaan luettuna kappaleen valmistaminen. Näin ollen näiden samojen laitteiden kappaleenvalmistuskapasiteetti riittää oikeuttamaan korvauksen soveltamisen kyseisiin henkilöihin (ks. vastaavasti tuomio Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 55 ja 56 kohta).
- 73 Tämän tuomion edellisessä kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ei sitä vastoin voida johtaa, että kaikkien henkilöiden, joiden käyttöön nämä laitteet annetaan, oletetaan käyttävän hyväkseen niiden teknistä kappaleenvalmistuskapasiteettia kokonaisuudessaan, koska tämä kapasiteetti vastaa teknisesti toteutettavissa olevien kappaleiden maksimimäärää annetulla ajanjaksolla.
- 74 On nimittäin riidatonta, että koska hankkijoiden tai käyttäjien erilaisilla ryhmillä ei ole samoja tarpeita eivätkä niitä koske samat rajoitukset kuin ne, joista säädetään direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa, ne käyttävät tietyn laitteen teknistä kapasiteettia vain näiden tarpeiden ja rajoitusten puitteissa.

- 75 Kappaleiden valmistamiseen käytettävien laitteiden teknisen kapasiteetin hyväksi käyttäminen vaihtelee erityisesti sen mukaan, valmistaako kyseinen henkilö kappaleita julkiseen käyttöön vai yksityiseen käyttöön tai kaupallisissa tarkoituksissa vai muissa tarkoituksissa.
- 76 Korvauksessa, jonka määrä on vahvistettu kiinteämääräiseksi ja jonka maksavat henkilöt, jotka antavat laitteet luonnollisten ja oikeushenkilöiden käyttöön kappaleiden valmistamiseksi, täytyy lähtökohtaisesti ottaa huomioon tämä ero, kun otetaan huomioon, että vahingon arviointi voi johtaa huomattavasti erilaisiin tuloksiin kussakin tämän tuomion edellisessä kohdassa mainitussa tilanteessa.
- 77 Edellä esitetystä johtuu, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kiinteämääräiselle korvaukselle, jonka valmistaja, maahantuoja tai yhteisöhanke ostaja maksaa, kun nämä laitteet saatetaan vaihdantaan jäsenvaltion alueella, kun tämän korvauksen määrä lasketaan vain sen mukaan, millä nopeudella kyseinen laite pystyy teknisesti valmistamaan kappaleita.
- 78 Toiseksi jälkikäteen peritystä korvauksesta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien kysyy, voiko jäsenvaltio unionin oikeuden mukaan muuntaa teoksista kappaleita valmistavien luonnollisten tai oikeushenkilöiden maksettavana olevan korvauksen suuruutta sen mukaan, osallistuvatko nämä henkilöt korvauksen perimiseen vai eivät.
- 79 Tästä on todettava, kuten edellä 36 kohdassa on muistutettu, että sopiva hyvitys on katsottava oikeudenhaltijoille aiheutuneen vahingon korvaukseksi. Tekijälle aiheutunut vahinko on kuitenkin sama, osallistuipa maksuvelvollinen tai ei tällaisen korvauksen perimiseen.
- 80 Se, osallistuuko maksuvelvollinen korvauksen perimiseen vai ei, ei näin ollen ole asianmukainen kriteeri sen korvauksen määrän muuntamiselle, jolla on tarkoitus rahoittaa jälkikäteen sopiva hyvitys.
- 81 Kolmanneksi ja viimeisesti on tarkasteltava, ovatko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jolla perustetaan yhdistetty järjestelmä, joka sisältää yhtä aikaa etukäteen vahvistetun kiinteämääräisen korvauksen ja jälkikäteen vahvistetun suhteellisen korvauksen.
- 82 Tältä osin edellä 69 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä johtuu implisiittisesti, että ennen kappaleiden valmistamista vahvistettavan korvauksen käyttöönotto voidaan lähtökohtaisesti hyväksyä vain toissijaisesti silloin, kun on mahdotonta yksilöidä käyttäjät ja tämän vuoksi arvioida oikeudenhaltijoille todella aiheutunut vahinko.
- 83 Kun kuitenkin otetaan huomioon jäsenvaltioille annettu mahdollisuus määrittellä sopivan hyvityksen rahoitukseen ja perimiseen sovellettavat yksityiskohtaiset säännöt sekä tämän hyvityksen taso, järjestelmää, jossa yhdistetään etukäteen vahvistettu kiinteämääräinen korvaus ja jälkikäteen vahvistettu suhteellinen korvaus, ei voida suoralta kädeltä katsoa yhteensoveltumattomaksi direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan kanssa.
- 84 Tällaisen järjestelmän kokonaisuutena pitää silti sallia korvauksen periminen sellaisen sopivan hyvityksen nojalla, jonka määrä vastaa oikeudenhaltijoille aiheutunutta tosiasiallista vahinkoa, jolloin on huomattava, ettei jäsenvaltio, joka ottaa käyttöön jälkikäteen vahvistettavan, valmistettujen kappaleiden määrään perustuvan korvauksen, näyttäisi kohtaavan edellä 82 kohdassa mainittuja yksilöimistä ja arviointia koskevia käytännön vaikeuksia.
- 85 Täyttääkseen tämän tuomion edellisessä kohdassa mainitun edellytyksen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen järjestelmän, jossa yhdistetään etukäteen vahvistettu kiinteämääräinen korvaus ja jälkikäteen vahvistettu suhteellinen korvaus, pitää sisältää mekanismeja, erityisesti palautusmekanismeja, joiden

tarkoituksena on korjata kaikenlainen erilaisten käyttäjäryhmien vahingoksi tuleva ”ylikorvaaminen” (ks. analogisesti tuomio Amazon.com International Sales ym., C-521/11, EU:C:2013:515, 30 ja 31 kohta).

- 86 Tällainen ”ylikorvaaminen” ei nimittäin olisi yhteensoveltuva direktiivin 2001/29 johdanto-osan 31 perustelukappaleessa mainitun vaatimuksen kanssa, jonka mukaan oikeudenhaltijoiden ja suojattujen teoksien käyttäjien välillä on säilytettävä oikeudenmukainen tasapaino.
- 87 Tällaisen yhdistetyn korvausjärjestelmän on erityisesti sisällettävä mekanismeja, erityisesti palautusmekanismeja, jotka mahdollistavat tosiasiallisen vahingon kriteerin ja kiinteämääräisenä korvauksena vahvistetun vahingon kriteerin toisiaan täydentävän soveltamisen.
- 88 Edellä esitetyillä perusteilla direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla otetaan käyttöön järjestelmä, jossa yhdistetään oikeudenhaltijoille maksettavan sopivan hyvityksen rahoittamiseksi kaksi korvausmuotoa, nimittäin yhtäältä kiinteämääräinen korvaus, jonka laitteiden, joiden avulla suojatuista teoksista voidaan valmistaa kappaleita, valmistaja, maahantuoja tai yhteisöhankinnan ostaja maksaa ennen kappaleiden valmistamista siinä yhteydessä, kun nämä laitteet saatetaan vaihdantaan jäsenvaltion alueella, ja toisaalta suhteellinen korvaus, joka maksetaan kappaleiden valmistamisen jälkeen ja joka määritetään vain valmistettujen kappaleiden lukumäärällä kerrotun kappalehinnan avulla ja jonka maksamiseen ovat velvollisia luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka valmistavat näitä kappaleita, jos
- etukäteen maksettavan kiinteämääräisen korvauksen määrä lasketaan vain sen mukaan, millä nopeudella kyseinen laite pystyy valmistamaan kappaleita
  - jälkikäteen perittävä suhteellinen korvaus vaihtelee sen mukaan, onko maksuvelvollinen osallistunut tämän korvauksen perimiseen vai ei
  - yhdistetyssä järjestelmässä kokonaisuudessaan ei ole mekanismeja, erityisesti palautusmekanismeja, jotka mahdollistavat tosiasiallisen vahingon kriteerin ja kiinteämääräisenä määritetyn vahingon kriteerin toisiaan täydentävän soveltamisen erilaisiin käyttäjäryhmiin.

Oikeudenkäyntikulut

- 89 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 5 artiklan 2 kohdan a alakohtaa ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että niissä olevan sopivan hyvityksen käsitteen osalta on tehtävä ero sen mukaan, valmistaako kuka hyvänsä käyttäjä kappaleet paperille tai samankaltaiselle alustalle käyttämällä mitä tahansa valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset, vai onko kyseessä luonnollisten henkilöiden valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen.**

- 2) **Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ovat esteenä pääasiassa kyseisen kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan jäsenvaltio saa myöntää osan oikeudenhaltijoille kuuluvasta sopivasta hyvityksestä tekijöiden luomien teosten kustantajille ilman, että kustantajille asetetaan minkäänlaista velvollisuutta tarjota tekijöille mahdollisuus hyötyä edes epäsuorasti osasta hyvitystä, joka niiltä jää saamatta.**
- 3) **Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ovat lähtökohtaisesti esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla otetaan käyttöön sopivan hyvityksen perimiseksi sellainen eriytymätön järjestelmä, jolla katetaan myös nuottilehtien kappaleiden valmistaminen, ja ne ovat esteenä tällaiselle lainsäädännölle, jolla otetaan käyttöön sopivan hyvityksen perimiseksi sellainen eriytymätön järjestelmä, jolla katetaan myös oikeudenvastaisten kappaleiden valmistaminen laittomista lähteistä.**
- 4) **Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a alakohta ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla otetaan käyttöön järjestelmä, jossa yhdistetään oikeudenhaltijoille kuuluvan sopivan hyvityksen rahoittamiseksi kaksi korvausmuotoa, nimittäin yhtäältä kiinteämääräinen korvaus, jonka laitteiden, joiden avulla suojatuista teoksista voidaan valmistaa kappaleita, valmistaja, maahantuojaja tai yhteisöohjelmien ostaja maksaa ennen kappaleiden valmistamista siinä yhteydessä, kun nämä laitteet saatetaan vaihdantaa jäsenvaltion alueella, ja toisaalta suhteellinen korvaus, joka maksetaan kappaleiden valmistamisen jälkeen ja joka määritetään vain valmistettujen kappaleiden lukumäärällä kerrotun kappalehinnan avulla ja jonka maksamiseen ovat velvollisia luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka valmistavat näitä kappaleita, jos**
- **etukäteen maksettavan kiinteämääräisen korvauksen määrä lasketaan vain sen mukaan, millä nopeudella kyseinen laite pystyy valmistamaan kappaleita**
  - **jälkikäteen perittävä suhteellinen korvaus vaihtelee sen mukaan, onko maksuvelvollinen osallistunut tämän korvauksen perimiseen vai ei**
  - **yhdistetyssä järjestelmässä kokonaisuudessaan ei ole mekanismeja, erityisesti palautusmekanismeja, jotka mahdollistavat tosiasiallisen vahingon kriteerin ja kiinteämääräisenä määritetyn vahingon kriteerin toisiaan täydentävän soveltamisen erilaisiin käyttäjäryhmiin.**

Allekirjoitukset